

РЕШЕНИЕ

№ 105

гр. Бургас , 07.06.2021 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

ОКРЪЖЕН СЪД – БУРГАС, III ВЪЗЗИВЕН ГРАЖДАНСКИ СЪСТАВ в
публично заседание на тринадесети април, през две хиляди двадесет и първа
година в следния състав:

Председател: Росен Д. Парашкевов

Членове: Йорданка Г. Майска
РАДОСТИНА П. ПЕТКОВА

като разгледа докладваното от РАДОСТИНА П. ПЕТКОВА Въззивно
гражданско дело № 20212100500366 по описа за 2021 година

Производството по делото е по реда на чл.258 и сл. ГПК и е образувано пред настоящата съдебна инстанция по повод въззивната жалба на ответника „СПЕКТА АУТО“ ЕООД, с ЕИК 102226052, със седалище и адрес на управление: гр. Бургас, ул. „Индустиална“ № 19, представляван от управителя Николай Иванов Николов против решение № 260831 от 09.12.2020г., постановено по гр. дело № 2637/2020 г. по описа на РС- Бургас, в частта, с която въззивното дружество е осъдено да заплати на ищеца „ЕКЗАКТ РЕНТАКАР“ ЕООД, с ЕИК 204595177, със седалище и адрес на управление гр. Бургас, ул. "Генерал Скобелев" № 10, ап. офис 15, представляван от управителя Снежина Нейчева Дервенова сумата от **16 000 лв.**, представляваща депозит по договор за наем на автомобили от 13.12.2019г., подлежащ на връщане поради прекратяването му на основание чл. 306, ал. 5 от ТЗ вследствие настъпила „непреодолима сила“, **ведно** със законната лихва от подаване на исковата молба -02.06.2020г. до окончателното ѝ изплащане, както и направените по делото разноски в размер на 1104 лв.

В жалбата се изразява недоволство от обжалваното решението, като се твърди, че същото е неправилно, като се иска отмяната му и постановяване на ново, с което уважения иск на основание чл. 306, ал. 5 от ТЗ да бъде отхвърлен. Изложени са съображения, че в противоречие с данните по делото и изявленията на страните съдът е приел за безспорен факта, че процесния договор за наем е сключен с цел отдаване на наетите автомобили под наем на туристи, в т.ч. и без да го обяви изрично за такъв на основание чл. 146, ал. 1, т. 4 от ГПК. На следващо място се твърди, че изложените в решението доводи, обосноваващи прекратяване на договора поради непреодолима сила не са въведени от ищеца нито с исковата молба, нито с последващите уточнения, което е довело до неравнопоставеност на страните. Въззивникът счита също така, че решението, в обжалваната част е постановено и при неспазване на разпределената доказателствена тежест между страните, при липса на ангажирани от ищеца доказателства за наличието на предпоставките на чл. 306 от ГПК. Изложени и са подробни съображения за неправилно приложен материален закон, и доводи

за неприложимост по отношение на ищеца на института на непреодолимата сила, като се счита, че дори и да са налице такива обстоятелства, то не са доказани предпоставките за едностранно прекратяване на договора от ищеца съобразно чл. 306, ал. 5 от ТЗ, в т.ч. и липсва уведомление по чл. 306, ал. 3 от ТЗ. Наведени и съображения за неоснователност и на евентуалния иск по чл. 307 от ТЗ, като се сочи, че договорът следва да се счита за прекратен на основание клаузата му по чл. 4 след неизпълнение на задължението на наемателя да плати остатъка от депозита и първата наемна вноска и въпреки готовността на наемодателя да изпълни задължението си. Независимо от горното, дори да се приеме, че е налице сочената от ищеца непреодолима сила или стопанска непоносимост, прекратяването на договора на основание чл. 88 от ЗЗД има действие занапред и не води до връщане на вече платените по него суми. Претендира присъждане на разноските по делото. Не са направени доказателствени искания. В съдебно заседание, въззивното дружество, чрез упълномощения си адвокатски представител поддържа въззивната си жалба и моли за отмяна на първоинстанционния съдебен акт в обжалваната му част и постановяване на ново решение, с което искът да бъде отхвърлен. Претендира присъждане на разноските и пред двете инстанции. Представя писмени бележки.

В срока по чл. 263, ал. 1 от ГПК въззиваемото дружество „ЕКЗАКТ РЕНТАКАР“ ЕООД, чрез упълномощения си по делото процесуален представител е депозирал писмен отговор по въззивната жалба, в която са изложена подробни съображения за неоснователността ѝ с искане за потвърждаване на първоинстанционното решение, в обжалваната част като правилно и законосъобразно. Не са направени доказателствени искания. В съдебно заседание въззиваемото дружество, чрез ангажираните по делото адвокатски пълномощници поддържа писмения си отговор по въззивната жалба и моли за потвърждаване на решението в обжалваната му част. Счита, че института на непреодолимата сила следва да бъде преосмислен с оглед избухналата световна пандемия, като счита за остаряла съдебната практика, че липсата на парични средства не съставлява основание за прекратяване на договора. Излага доводи, че последиците от непреодолимата сила следва да се разпределят справедливо между двете страни по договора, като сочи, че в случай, че договорът остане в сила въззивното дружество ще получи процесната сума като неустойка, което ще доведе до неоснователното му облагодетелстване за сметка на другата страна по договора, която не е по-малко засегната. Претендира присъждане на по делото.

Бургаският окръжен съд като взе предвид направените оплаквания с жалбата, изложените доводи и съображения на страните, както и събраните по делото доказателства намира за установено следното:

Производството пред районния съд е образувано по предявени обективно съединени при условията на евентуалност искове на „ЕКЗАКТ РЕНТАКАР“ ЕООД срещу „СПЕКТА АУТО“ ЕООД, като по първият от тях се иска осъждане на ответника да заплати на ищеца сумата от **16000 лв.**, представляваща получен без основание депозит поради нищожност на договор за наем на автомобили от 13.12.2019г. поради невъзможен предмет, а **при условията на евентуалност** - иск за връщане на същата сума поради нищожност на клаузата на т. 4 от договора. В случай, че някой от първите два иска бъде отхвърлен, ищецът претендира **при условията на евентуалност** връщане на горепосочената сума като платен депозит на отпаднало основание поради разваляне на горепосочения договор между страните на поради непреодолима сила- обявената световна ковид пандемия, като при отхвърляне на този иск също **при условията на евентуалност** ищецът претендира съдът да прекрати договора за наем между страните и да осъди ответника да му върне горепосочената сума на отпаднало основание - поради прекратяване на договора поради стопанска непоносимост, настъпила в следствие на непредвидими за страните обстоятелства –

пандемия от “COVID-19”. Като акцесорна претенция на всеки иск се претендира присъждане на вземанията, ведно със законната лихва от подаване на исковата молба – 03.06.2020г. до окончателното ѝ изплащане.

Районният съд е квалифицирал предявените иски с правно основание чл. 55, ал. 1, предл.1 от ЗЗД вр. чл. 26, ал. 2 от ЗЗД и чл. 93 от ЗЗД, а при условията на евентуалност – иск с правно основание чл. 87, ал. 2 от ЗЗД вр. чл. 306, ал. 5 от ТЗ и иск с правно основание чл. 307 от ТЗ и чл. 55, ал. 1 от ЗЗД.

Ищецът твърди, че договорът за наем е нищожен на основание чл. 26, ал. 2 от ЗЗД поради невъзможен предмет, в т.ч. счита за нищожна и клаузата по т. 4 от него, с която се уговаря платения до момента депозит /в случая в размер на 16000лв./ да служи като обезщетение за наемодателя при ненавременен плащане на първата наемна вноска и на остатъка от депозита. Счита, че така уговорен, същият представлява неустойка, която противоречи на добрите нрави и представлява втора санкция заедно с уговорената по чл. 6.1 за едно и също неизпълнение – забава на длъжника. Също така се сочи, че след като дружеството наемодател не е предало автомобилите на 15.04.2019 г., то е изпаднало в забава, а предвид въведеното извънредно положение в страната поради ковид пандемията за наемателя са настъпили форсмажорни обстоятелства и е отпаднал интереса му от изпълнение на договора. Поради тази причина наемателят сочи, че е изпратил уведомление до наемодателя за прекратяване на договора на основание чл. 87, ал. 2 от ЗЗД вр. чл. 306, ал. 5 от ТЗ, съдържащо покана за връщане на дадения депозит от 16000лв. С писмо от 31.03.2020г. ответникът е изразил съгласие за прекратяване на договора, но неоснователно е отказал възстановяване на сумата. При условията на евентуалност ищецът заявява, че са налице основания за прекратяване на договора от съда на основание настъпила стопанска непоносимост, съгласно чл. 307 от ТЗ и връщане на даденото по него на отпаднало основание.

В писмения си отговор по чл. 131 от ГПК, ответното дружество-наемодател е оспорило предявените иски, като са изложени съображения за неоснователност на твърденията за противоречие на наемния договор с добрите нрави, в т.ч. и досежно клаузата по т. 4 от него. Ответникът е заявил несъгласие с доводите в исковата молба, че платения депозит се явява неустойка, като счита, че с оглед правната си природа същият представлява задатък и затова не подлежи на възстановяване. На следващо място ответникът е заявил, че обявеното извънредно положение не представлява форсмажорно обстоятелство и не касае туристическия сезон, още повече след отмяната му на 13.05.2020 г. Що се отнася до иска за прекратяване на договора поради стопанска непоносимост ответникът твърди, че не са налице основанията на чл. 307 от ТЗ, доколкото договорът е бил вече прекратен от наемодателя с изпратено писмо от 31.03.2020 г., поради неизпълнение на задълженията на ищеца за плащане на наемната цена. Отделно се сочи, че запазването на договора не противоречи на справедливостта и добросъвестността, а напротив – гарантира изпълнение на задълженията между търговците.

С решение № 260831 от 09.12.2020г., постановено по гр. дело № 2637/2020 г. по описа на РС- Бургас, първоинстанционният съд е отхвърлил иска за осъждане на ответника да заплати на ищеца сумата от 16000 лв., представляваща получен без основание депозит поради нищожност на договор за наем на автомобили от 13.12.2019г., поради невъзможен предмет, както и иска за връщане на същата сума поради нищожност на клаузата на т. 4 от

договора, като неоснователни, като е **уважил първият евентуален иск**, осъждайки ответното дружество да **заплати на ищеца сумата от 16000 лв.**, представляваща депозит по договор за наем на автомобили от 13.12.2019г., подлежащ на връщане поради прекратяването му на основание чл. 306, ал. 5 от ТЗ - настъпила “непреодолима сила”, ведно със законната лихва от датата на депозиране на исковата молба до окончателното ѝ изплащане, както и сумата от 1104лв., представляваща направените по делото разноски.

Предмет на въззивно обжалване е първоинстанционното решение, в **осъдителната му част**, с която районният съд е уважил евентуалния иск за осъждане на ответното дружество да заплати на ищеца сумата от 16000лв., представляваща депозит по договор за наем на автомобили от 13.12.2019г., поради прекратяване на договора на основание чл. 306, ал. 5 от ТЗ – поради непреодолима сила, ведно със законна лихва и разноските.

При извършена на основание чл. 269 от ГПК служебна проверка на обжалваното решение в атакуваната му част въззивният съд не установи съществуването на основания за нищожност или недопустимост на същото, поради което намира, че то е валидно и допустимо.

По съществото на спора, с оглед изложените в жалбата оплаквания съдът намира следното:

По делото е безспорно установено, че между страните е сключен в писмена форма договор за наем на автомобили от 13.12.2019 г., по силата на който страните са се съгласили ответникът в качеството на наемодателя да предостави на ищеца- наемател за срок от шест месеца ползването на 16 броя автомобили, описани съгласно приложение А към договора срещу заплащане на месечна наемна цена в размер на 12 794.48 лв. с ДДС. В чл. 2 от договора е посочено, че макар договорът да е подписан от страните на датата на съставянето му - 13.12.2019г., същият влиза в сила от датата на подписване на протокола за предаване на автомобилите, но не по-късно на 15.04.2020г. /съобразно извършеното от съда тълкуване по чл. 20 от ЗЗД/. В чл. 3.1 от договора наемателят е поел задължението да заплати на наемодателя депозит в размер на общо 32 000 лв. с ДДС за всички автомобили, като в срок до 15.01.2020г. ще заплати половината от него, а именно 16 000 лв., а останалата част от депозита от 16 000 лв. е дължим заедно с първата наемна вноска, платима съгласно чл. 3.2 в срок до 05.04.2019г. В чл. 3.1 изпр. второ от договора страните са уговорили, че наемодателят следва да върне на наемателя платения от последния депозит в рамките на три работни дни след приемане на автомобилите и след техния оглед и при констатация, че същите са в добро техническо състояние. В чл. 4 от договора страните са предвидили възможност за автоматично прекратяване на договора и правото на наемодателя да задържи платения до момента депозит, в случай, че след писмено уведомяване за плащане на остатъка от депозита и първата наемна вноска, наемателят в срок от 15 работни дни не ги заплати. Безспорно е установено, че ищецът- наемател е заплатил на наемодателя сумата от 16 000 лв., представляваща депозит по договора посредством банкови преводи на 15.01.2020 г. и на 20.01.2020 г.

Установено е, че с писмо, получено от ответника на 31.03.2021г. ищецът-наемател е

направил изявление за прекратяване на сключения помежду им договор за наем на автомобили, поради настъпила непреодолима сила на основание чл. 306, ал. 5 от ТЗ. Посочил е, че с оглед сезонния туристически характер на дейността си и настъпилата световна пандемия от коронавирус туристическия сезон 2020г. няма да се състои, което водело до невъзможност да се очакват туристи и да се наемат автомобили за тях. С оглед едностранното прекратяване на договора ищецът е поканил ответния наемодател в 14-дневен срок от получаване на известието наемодателят да му възстанови платения по договора депозит в размер на 16 000 лв. В отговор, с писмо от 31.03.2020г. ответникът е уведомил ищеца, че се касае за парични задължения, поради което неизпълнението им и съответно едностранното прекратяване на договора не може да бъде обосновано с непреодолима сила. Със същото писмо ответния наемодател е заявил, че ще задържи депозита от 16 000 лв., в случай, че ищеца желае прекратяване на договора, с цел тази сума да покрие извършените разходи за поръчка и доставка на автомобилите. Наемодателят е посочил, че има готовност да предаде автомобилите на ищеца в договорения срок, като в случай, че ищецът не желае прекратяване на договора по взаимно съгласие, е поканен да изпълни задълженията си за заплащане на остатъка от депозита и първата наемна вноска в срок до 05.04.2020г. и да получи наетите автомобили.

Районният съд е приел, че глобалното заразяване с коронавирус COVID-19 има белезите на форсмажорно обстоятелство представляващо събитие от извънреден характер, явяващо се непреодолимо препятствие, настъпило след сключване на договора. Предвид това е счел, че същото има белезите на непреодолима сила по смисъла на чл. 306, ал. 2 от ТЗ, довела до правото на наемателя за едностранно прекратяване на договора за наем, с оглед отпадане на интереса му поради срочния характер на правоотношението. Независимо, че съдът е приел, че прекратяването има действие занапред, считано от връчване на уведомлението на насрещната страна, е счел, че доколкото депозита служи като доказателства за сключване на договора, с прекратяването на облигационната връзка същият подлежи на връщане поради отпадане на основаниято за задържането му. Предвид това съдът е уважил първият евентуален иск на ищеца, осъждайки ответния наемодателя да му върне платения от него по прекратения договор депозит от 16 000 лв. на отпаднало основание.

Въззивният съд не споделя решаващите правни изводи на първоинстанционния съд и счита предявения иск по чл. 306, ал. 5 от ТЗ за неоснователен, по следните съображения:

Прекратяване действието на един договор преди изтичането на срока или постигане на целите, за които е създаден, според нормите на българското право е принципно възможно, само когато изрично се предвижда от разпоредба на закон или в уговорка по договора или с допълнително споразумение по него. По отношение на наемните правоотношения законът не регламентира изрична възможност договор за наем с определен срок /какъвто е процесния/ да бъде прекратен предсрочно въз основа на едностранно изявление на някоя от страните, така както това е уредено в чл. 238 от ЗЗД по отношение на

договор за наем без определен срок. Единствената уговорка за предсрочно прекратяване на процесния договор е уредена в клаузата чл. 4 от договора, в която страните са предвидили възможност за автоматично прекратяване на договора при виновно поведение на наемателя, изразяващо се неплащане след писмено уведомяване на остатъка от депозита и първата наемна вноска в срок от 15 работни дни, в който случай е уговорено правото на наемодателя да задържи платения до момента депозит. По отношение на посочената уговорка с постановеното и влязло в законна сила в тази част първоинстанционно решение на БРС съдът е отхвърлил иска за нейната нищожност, което означава, че същата валидно е обвързала страните по договора, като в тази връзка следва да се отбележи, че макар в нея да не е предвидена реципрочна възможност за едностранно прекратяване със съответните санкционни последици по вина на наемодателя, това не опорочава действителността на клаузата, още повече, че се касае за сделка между търговци.

В настоящата хипотеза наемателят се позовава на различно от предвиденото в договора основание за едностранно прекратяване на наемното правоотношение – законовата норма на чл. 306 от ТЗ - непреодолима сила, каквато договорна клауза страните не са включили в договора. Това означава, че за да иска едностранно прекратяване на договора, ищецът трябва да докаже наличието на фактите и обстоятелствата, съставляващи сочените от него формажорни обстоятелства, както и, че те са непредвидено или непредвидимо събитие от извънреден характер, възникнало след сключване на договора, и, че са довели до обективна невъзможност за неговото изпълнение по смисъла на чл. 81, ал. 1 от ЗЗД вр.с чл. 306, ал. 5 от ТЗ, така, че той да няма интерес от запазване на облигационната връзка.

Затова в случая за възможността за едностранно прекратяване на договора на соченото от наемателя основание – непреодолима сила ще важат общите правила на закона за безвиновно прекратяване на облигационна връзка, а именно чл. 81, ал. 1 от ЗЗД. Съгласно посочената разпоредба длъжникът не отговаря, ако невъзможността за изпълнение на задължението се дължи на причина, за която не може да му се вмени във вина, като тази норма включва и непреодолимата сила при всички облигационни отношения и е общ закон спрямо специалната разпоредба на чл. 306 от ТЗ, която урежда непреодолимата сила при търговските сделки, какъвто характер безспорно има сключения между страните-търговци сключен договор за наем.

Настоящата съдебна инстанция счита, че правилно районният съд е приел, че обявената световна ковид пандемия принципно представлява на непреодолима сила по смисъла на чл. 306, ал. 2 от ТЗ, тъй като има белезите на форсмажорно обстоятелство, което е непредвидено и непредотвратимо събитие от извънреден характер, възникнало след сключването на процесния договор – 13.12.2019г. /в Р. България поради пандемията е обявено извънредно положение с решение на НС за периода от 13.03.2020г. до 13.04.2020г./ . За да може обаче това форсмажорно обстоятелство да породи право за прекратяване на договора между страните, следва не само то да е възникнало, преди сключване на договора, но да е довело реално до обективна, а не субективна невъзможност за някоя от страните по

него да изпълни задълженията си по него. Що се касае до наемодателя по делото е установено, че същият е бил в готовност да изпълни точно и в срок задължението да предостави на наемателя процесните автомобили. Що се касае до наемателя, неговото задължение е изцяло парично, а съгласно разпоредбата на чл. 81, ал. 2 от ЗЗД липсата на пари не е обективно обстоятелство и не освобождава длъжника от отговорност.

След справка в търговския регистър съдът констатира, че основната стопанска дейност на ищеца е отдаване под наем на автомобили /rent-a-car/, която съгласно пар. 6, т. 12, б. "а" и "в" от РД на ЗДвП. представлява „туристическа услуга“ по смисъла на пар. 1, т. 90 от ДР на ЗТ. Затова независимо, че в договора за наем не се съдържа конкретна уговорена цел за преотдаването на наетите автомобили само на „туристи“ по смисъла на пар. 1, т. 1 от ДР на ЗТ, с оглед уговорката наемателя да преотдава автомобилите в срока на договора на трети лица в рамките на търговската си дейност, а същата е туристическа, следва извода, че именно такава е и била целта за сключване на договора. Затова съдът намира за неоснователни изложените в жалбата оплаквания в този смисъл.

В случая основния спорен по делото въпрос, в каквата насока са и оплакванията в жалбата е дали поради обявената в страната ковид пандемия наемателят има правото едностранно да прекрати процесния договор при условията на чл. 306, ал. 5 от ТЗ, като иска връщане на вече даденото по договора, но без да отговаря последиците от неизпълнението.

Според настоящата съдебна инстанция този въпрос следва да се разреши след преценка дали с оглед уговореното времетраене и предмет на договора търговската дейност на наемателя по отдаване на автомобили под наем /rent-a-car/ попада в обхвата на принудително затворените или с ограничени обекти и/или дейности съгласно действащите за срока на договора заповеди на министъра на здравеопазването на Р. България, респ. дали поради нормативна забрана или ограничение наемателят е бил принуден да преустанови дейността си или това е станало доброволно поради значителен спад в обема в работата му по тази дейност. Действително за част от срока на договора със заповеди на министъра на здравеопазването е установена забрана за влизане в страната, но само на граждани на държавите, извън посочени в т. 2 от всяка от заповедите. Ноторно известно е, че през лятото на 2020г. в Р. България е имало голям спад на чуждестранните туристи, но все пак в страната е имало успешно проведен в страната туристически сезон, макар и основно от български туристи. По делото обаче нито се твърди, нитма има данни в срока на действие на договора, в т.ч. след обявяване на извънредното положение в страната на 13.03.2020г. да е била налице забрана или ограничаване на дейностите, касаещи rent-a-car услугите в Р. България. Следва да се отбележи също, че макар дейността на наемателя да не е била забранявана или ограничавана, тъй като се касае за туристическа услуга, за срока на обявеното извънредно положение същият е могъл да иска спиране за определен период от време на изпълнението, респ. предоговаряне на условията по договора за наем в съответствие с чл. 306, ал. 3 и ал. 4 от ТЗ. В случая обаче, още преди да започне действие на договора, с изявлението от 31.03.2020г. наемателят, позовавайки се на субективните си очаквания, че

поради ковид пандемията туристически сезон 2020 г. нямало да се състои е заявил, че прекратява едностранно на договора за наем на основание чл. 306, ал. 5 от ТЗ, поради отпадане на интереса му и то предварително, преди да е започнало дори самото изпълнение на договора през м. април 2020г. Съдът счита, че само по себе си изявлението от 31.03.2020г. за очакване за липса на предстоящ туристически сезон за 2020г. от страна на наемателя не може да се квалифицира като непреодолима сила за изпълнение на процесния договор, тъй като въведените протиепидемични мерки поради ковид пандемията не са засегнали пряко търговската дейност на ищеца по рент-а-кар услугите, като в т.ч. същия е имал възможност да реорганизира бизнеса си и да предоговори условията по него. Освен това видно от данните в търговския регистър рент-а-кар услугите не са единствения предмет на търговска дейност на ищеца, като същият включва и други нетуристически дейности.

За да може да се позове основателно на непреодолима сила по смисъла на чл. 306, ал. 5 от ТЗ ищецът е следвало съобразно разпределената му доказателствена тежест да докаже, че изпълнението на договора е станало обективно невъзможно, а в случая липсва такова проведено доказване. Въпреки доказателствената тежест, която носи за доказване на фактите, на които е основал изявлението си за прекратяване на наемния договор, наемателят не доказва нито твърдения от него „тежък удар“ на неговия туристически бизнес, касаещ рент-а-кар услугите, нито наличие на причинно-следствена връзка между дейността му и наложените протиепидемиологични мерки срещу ковид пандемията, така, че ковид пандемията да е довела до обективна невъзможност да изпълнява паричните си задължения по договора. Липсват каквито и да доказателства, че именно след сключване на договора за наем ищецът е имал резервации за отдаване под наем на процесните автомобили на трети лица в страната, в т.ч. и данни впоследствие те да са били отменени именно поради ковид пандемията и въведените за овладяването ѝ протиепидемични мерки на територията на страната.

От горното следва извода, че в случая макар ковид пандемията и въведените с нея мерки да представляват непреодолима сила по смисъла на чл. 306 от ТЗ, в конкретния случай с оглед естеството на упражняваната от наемателя дейност и предмета на сключения с ответника договор, същият не имал право да се позовава на нея, тъй като тя не е довела до обективна невъзможност за изпълнение на задълженията му по договора, които са парични и за тях действа правилото на чл. 81, ал. 2 от ЗЗД. Освен това, че по делото е установено, че наемодателят е имал готовност да му предостави в уговорения срок процесните автомобили-предмет на договора, като въпреки поканата да ги получи и да изпълни насрещното си задължение за плащане на остатъка от депозита и първата наемна вноска в указания му срок, наемателят не е извършил дължимите плащания. Това представлява виновно, а не обективно неизпълнение на договора от страна на наемателя, довело до автоматично прекратяване на договора на друго основание и с други последици. Това е клаузата на чл. 4, на която наемодателят се е позовал и чийто санкционни последици са дали основание на наемодателя да задържи платения депозит в размер на 16 000 лв. Спорна по делото е функцията на депозита, като настоящата инстанция счита, че в договора страните са му

предали двойко значение. В първия случай в чл. 3.1 от договора на нормално развитие на действието му и отношенията между страните, депозитът е следвало служи за обезщетяване на евентуални вреди на наемодателя по автомобилите, респ. ако такива не са налице, е подлежал на връщане. В чл. 4 от договора депозита е предадена и втора функция - на отметнина по смисъла на чл. 308 от ТЗ, подобна на задатък по чл. 93 от ЗЗД, като е уговорено, че наемодателят има право да го задържи в случай на отказ на наемателя от договора, извършен преди да е започнало изпълнението му, изразяващ се в неплащане на остатъка от депозита и първата наемна вноска в посочения срок. Съгласението за отметнина по чл. 308 от ТЗ прилича на задатъка, защото също има акцесорен и обезпечителен характер, като за разлика от задатъка, отметнината предоставя правото на отказ на неизправната страна, която може да се откаже от договора, преди да е започнало изпълнението му, като загуби обещаното или даденото. Условие да се приложи разпоредбата за отметнината е изпълнението на договора да не е започнало. В случая с изявлението си от 31.03.2020г. ищецът се е отказал от договора, преди да е започнало изпълнението му с начало най-късно 05.04.2020г., поради което като неизправна страна същият следва да загуби платения до момента депозит в размер на 16 000 лв. Независимо от това, допълнителния довод за липсата на основание у наемателя да иска връщане от наемодателя на вече дадения депозит при сключване на договора се извлича и от правилото на чл. 89 от ЗЗД. Същото сочи, че при пълна невъзможност за изпълнение договорът се прекратява по право занапред, а страните се освобождават от задълженията си по него, като рискът се носи от длъжника, в случая наемателя, като понесените от него вреди остават за негова сметка. Затова напълно основателен се явява доводът в жалбата, че дори и да бе налице основание у длъжника да прекрати договора на основание чл. 306, ал. 5 от ТЗ, тъй като прекратяването има действие занапред, същият носи риска от прекратяването, така, че да няма да може да иска връщане на вече платения по договора депозит в размер на 16 000 лв.

По гореизложените съображения, съдът намира, процесната сума от 16 000 лв. не е получена неоснователно от ответника, нито ответникът неоснователно се е обогатил с нея, поради което предявеният иск за осъждане на ответника да я върне на ищеца, поради прекратяване на договора помежду им на основание чл. 306, ал. 5 от ТЗ се явява неоснователен и следва да се отхвърли, ведно с акцесорната претенция по чл. 86 от ЗЗД.

Поради несъвпадение на окончателните правни изводи на двете инстанции, решението на БРС в обжалваната част, касаеща този иск следва да бъде отменено и вместо него да бъде постановено ново, с което същият следва да бъде отхвърлен.

С оглед отхвърляне на иска по чл. 306, ал. 5 от ТЗ се е сбъднало условието съдът разгледа и да се произнесе по евентуалните искове за прекратяване на договорното правоотношение между страните на основание чл. 307 от ТЗ- поради стопанска непоносимост и осъждане на ответника да заплати горепосочената сума от 16 000 лв. поради прекратяване на договора на отпаднало основание.

Съгласно чл. 307 от ЗТ съдът може по искане на една от страните да измени или да

прекрати договора изцяло или отчасти, когато са настъпили такива обстоятелства, които страните не са могли и не са били длъжни да предвидят, и запазването на договора противоречи на справедливостта и добросъвестността. Следва да се отбележи, че стопанската непоносимост и непреодолимата сила са близки по това, че и двата института касаят събития, които възникват след сключването на договора и които никой не е могъл да предвиди, но за разлика от непреодолимата сила, при която изпълнението е обективно невъзможно, стопанската непоносимост е налице, когато изпълнението е възможно, но е разорително за една от страните, в който случай съдът по искане на една от страните може да промени или прекрати договора.

Такова искане за прекратяване на договора поради стопанска непоносимост е направил наемателя - ищец. Както бе прието по-горе от съда, с изявлението от 31.03.2020г. ищецът фактически се е отказал от договора, като неплащането на задълженията му за първата наемна вноска и остатък от депозита е довело до автоматичното предсрочно прекратяване на договора съгласно клаузата на чл. 4 от същия. Това означава, че тъй като договорът вече е прекратен поради неизпълнението му от ищеца, неоснователно се явява последващото му искане съдът да прекрати вече прекратения договор поради стопанска непоносимост. Ето защо искът за прекратяване на основание чл. 307 от ТЗ на вече прекратената облигационна връзка между страните се явява неоснователен и следва да се отхвърли, без да е нужно да се изследва дали е била налице твърдяната стопанска непоносимост. Освен това, тъй като иска по чл. 307 от ТЗ е конститутивен, прекратяването на договора поради стопанска непоносимост може да има действие само занаяпред. Това означава, че дори да съществуваше наемното правоотношение при доказана стопанска непоносимост, ищецът като засегната страна не би могъл основателно да претендира възстановяване на плащания, които вече е направил по договора, преди прекратяването му от съда. В случая исквата сума, представляваща депозит в размер на 16 000 лв. е платена от ищеца преди предявяване на иска по чл. 307 от ТЗ в изпълнение на задължението му по действащия тогава наемен договор, поради което неоснователен се явява и иска за връщането ѝ от ответника на отпаднало основание.

По гореизложените съображения исковете по чл. 307 от ТЗ и чл. 55, ал. 1, предл. трето и чл. 86 от ЗЗД се явяват неоснователни и следва да се отхвърлят.

С оглед изхода на делото, на основание чл. 78, ал. 3 и чл. 80 от ГПК в полза на въззивното дружество- ответник следва да се присъдят всички направените във въззивното производство разноски за платена държавна в размер на 320 лв., както и направените пред първата инстанция разноски за платено адвокатско възнаграждение в размер на 1200 лв.

Мотивиран от горното, Бургаският окръжен съд

РЕШИ:

ОТМЕНЯ решение № 260831 от 09.12.2020г., постановено по гр. дело № 2637/2020 г. по описа на РС - Бургас, в частта, с която „СПЕКТА АУТО“ ЕООД, с ЕИК 102226052, със седалище и адрес на управление: гр. Бургас, ул. „Индуриална“ № 19, представляван от управителя Николай Иванов Николов е осъден да заплати на ищеца „ЕКЗАКТ РЕНТАКАР“ ЕООД, с ЕИК: 204595177, със седалище и адрес на управление: гр. Бургас, ул. "Генерал Скобелев" № 10, ап. офис 15, представляван от управителя Снежина Нейчева Дервенова сумата от **16 000 лв.**, представляваща депозит по договор за наем на автомобили от 13.12.2019г., подлежащ на връщане поради прекратяването му на основание чл. 306, ал. 5 от ТЗ, вследствие настъпила „непреодолима сила“, **ведно** със законната лихва от подаване на

исковата молба -02.06.2020г. до окончателното ѝ изплащане, както и направените по делото разноси в размер на 1104 лв., като вместо него **ПОСТАНОВЯВА:**

ОТХВЪРЛЯ иска на „ЕКЗАКТ РЕНТАКАР“ ЕООД, с ЕИК: 204595177, със седалище и адрес на управление: гр. Бургас, ул. "Генерал Скобелев" № 10, ап. офис 15, представляван от управителя Снежина Нейчева Дервенова за осъждане на „СПЕКТА АУТО“ ЕООД, с ЕИК: 102226052, със седалище и адрес на управление: гр. Бургас, ул. „Индустриална“ № 19, представляван от управителя Николай Иванов Николов да му заплати сумата от **16 000 лв.**, представляваща депозит по сключен помежду им договор за наем на автомобили от 13.12.2019г., подлежащ на връщане поради прекратяването му на основание чл. 306, ал. 5 от ТЗ, вследствие настъпила „непреодолима сила“, **ведно** със законната лихва от подаване на исковата молба -02.06.2020г. до окончателното ѝ изплащане.

ОТХВЪРЛЯ иска на „ЕКЗАКТ РЕНТАКАР“ ЕООД, с ЕИК: 204595177, със седалище и адрес на управление гр. Бургас, ул. "Генерал Скобелев" № 10, ап. офис 15, представляван от управителя Снежина Нейчева Дервенова за прекратяване на сключения със „СПЕКТА АУТО“ ЕООД, с ЕИК 102226052, със седалище и адрес на управление: гр. Бургас, ул. „Индустриална“ № 19, представляван от управителя Николай Иванов Николов договор за наем на автомобили от 13.12.2019г. - на основание чл. 307 от ТЗ, поради стопанска непоносимост.

ОТХВЪРЛЯ иска на „ЕКЗАКТ РЕНТАКАР“ ЕООД, с ЕИК: 204595177, със седалище и адрес на управление гр. Бургас, ул. "Генерал Скобелев" № 10, ап. офис 15, представляван от управителя Снежина Нейчева Дервенова за осъждането на „СПЕКТА АУТО“ ЕООД, с ЕИК 102226052, със седалище и адрес на управление: гр. Бургас, ул. „Индустриална“ № 19, представляван от управителя Николай Иванов Николов да му заплати сумата от **16 000 лв.**, представляваща депозит по договор за наем на автомобили от 13.12.2019г., подлежащ на връщане на отпаднало основание- поради прекратяването му на основание чл. 307 от ТЗ, вследствие стопанска непоносимост, **ведно** със законната лихва от влизане в законна сила на съдебното решение до окончателното ѝ изплащане.

ОСЪЖДА на „ЕКЗАКТ РЕНТАКАР“ ЕООД, с ЕИК: 204595177, със седалище и адрес на управление: гр. Бургас, ул. "Генерал Скобелев" № 10, ап. офис 15, представляван от управителя Снежина Нейчева Дервенова **ДА ЗАПЛАТИ** на „СПЕКТА АУТО“ ЕООД, с ЕИК: 102226052, със седалище и адрес на управление: гр. Бургас, ул. „Индустриална“ № 19, представляван от управителя Николай Иванов Николов на основание чл. 78, ал. 3 и чл. 80 от ГПК направените в първата инстанция разноси за платено адвокатско възнаграждение в размер на 1200 лв. и направените във въззивното производство разноси за платена държавна такса за възивно обжалване в размер на 320 лв.

Решението може да се обжалва от страните с касационна жалба пред Върховния касационен съд в едномесечен срок от връчването му.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____

